

dok 43

Køster- og Kirkelep.	
Saksnummer: 200604669	Dato: 23.10.06
Kode: M-501	Beh:

Staten og Den norske kirke – Spørsmål til høringsinstansene

Navn på høringsinstans: Prosten i Sandefjord prosti

Type høringsinstans

- ☐ Kommune
- ☐ Menighetsråd/kirkelig fellesråd/bispedømmeråd
- ☒ Prost/biskop
- ☐ Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
- ☐ Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
- ☐ Annen offentlig instans
- ☐ Annen privat instans

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

Friheten til å velge og å utøve sin tro eller sitt livssyn er et av menneskehetens grunnleggende prinsipper. Dette må danne basis for hvordan staten forholder seg til tros- og livssynssamfunnene. Dersom dagens statskirkeordning oppheves, endres grunnlaget for den nåværende statlige tros- og livssynspolitikken og denne politikken må derfor gjennomtenkes på nytt. Vi støtter derfor forslaget fra utvalgets flertall om at statens ansvar for å føre en aktiv støttende tros- og livssynspolitikk grunnlovfestes.

2. Den norske kirke som statskirke:

- ☐ Bør fortsette
- ☐ Bør avvikles
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare
- ☒ Den norske kirke får en ny og endret tilknytning til staten.

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- ☐ Grunnloven
- ☒ Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
- ☐ Lov om trossamfunn
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

- ☐ Gjennom medlemsavgift
 - ☐ Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
 - ☐ Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift
 - ☒ Offentlig finansiering uten medlemsavgift
 - ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare
- Voting: Enstemmig.

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen i nåværende form avvikles?

- ☐ Valgordningene bør være som i dag
- ☒ Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttende organer
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

6. Dersom statskirkeordningen i nåværende form avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- ☐ Ingen tillegg
- ☐ De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
- ☒ Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget
- ☐ Det humanistiske verdigrunnlaget
- ☐ At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

- ☐ Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellelsråd)
- ☒ Kommunen
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

- ☐ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☒ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

HØRINGSUTTALELSE NOU 2006:2 STAT OG KIRKE

Uttalelse fra prosten i Sandefjord prosti

Innledning

Jeg har med interesse sett fram til innstillingen om Stat Kirke, høringsbrev og tilhørende debatt. Dette er en stor og viktig sak som vil ha avgjørende betydning for Den norske kirke sentralt, regional og lokalt. Kirken og dens funksjon som folkekirke er en av de bærende fundamenter i det norske samfunn. Vi ser det derfor viktig at dette hovedanliggende blir ført videre. Dette er også nedfelt i innstillingen der utvalget allerede i avsnittet forståelse av sitt mandat sier:

"Mandatet sier at arbeidet skal basere seg på en videreføring av kirkens selvforståelse: «Det legges til grunn at Den norske kirke fremdeles skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.» Denne målformuleringen er vedtatt av Kirkemøtet og benyttet bl.a. i budsjettproposisjonene til Stortinget i de senere årene. Utvalget har derfor ikke sett det som sin oppgave å vurdere eventuelle endringer i hvordan Den norske kirke definerer seg som kirke eller foreslått forandringer i Den norske kirkes formål"

Jeg er innforstått med at det er de store og overordnede linjer som får sterkest fokus i en innstilling om Stat – Kirke. I utvalgets mandat m.m. blir dette presisert hvor det bl.a. sies:

«Formålet med utredningen er å gi grunnlag for å treffe beslutning om statskirkeordningen skal videreføres, reformeres eller avvikes.»

For Kirken i lokalsamfunnet er det i praksis forhold som sikring og styrking av den lokale kirke / menighets tilstedeværelse og virke i sitt område som er viktigst. Det innebærer at forhold som framtidig finansiering, organisering, arbeidsgiverlinjer, videreføring av reformarbeidet - og selvbestemmelse gitt i Kirkeloven av 1996 har stor betydning. Jeg skulle ha ønsket at slike spørsmål var nærmere avklart før en skal ta stilling til om statskirkeordningen i nåværende form skal endres.

Min uttalelse følger rekkefølge som spørsmålene i høringsbrevet.

Overordnede prinsipper som bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken

Friheten til å velge og å utøve sin tro eller sitt livssyn er et av menneskerettighetenes grunnleggende prinsipper. Dette må danne basis for hvordan staten forholder seg til tros- og livssynssamfunnene. Dersom dagens statskirkeordning oppheves, endres grunnlaget for den nåværende statlige tros- og livssynspolitikken og denne politikken må dermed gjennomtenkes på nytt. Jeg støtter derfor forslaget fra utvalgets flertall om at **statens ansvar for å føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk grunnlovsfestes**. Det vil gi et konstitusjonelt vern for alle tros- og livssynssamfunn, og markere at dette er en virksomhet som er særlig viktig for samfunnet.

Den norske kirke som statskirke

Den norske kirke får en ny og endret tilknytning til staten

Den framtidige relasjonen mellom staten og Den norske kirke må legge til rette for at utviklingen med å styrke Den norske kirkes selvstendighet som trossamfunn skal kunne fortsette, samtidig som dens identitet som landsdekkende folkekirke ivaretas.

Det spesielle forhold mellom Den norske kirke og Staten i Norge har historiske grunner som i sin tid var forståelige og uproblematisk. Når spørsmålet om relasjonene tas opp i vår tid med en stat bygget på demokrati og folkesuverenitet, blir en stats-kirkeordning prinsipielt problematisk:

- a. I et samfunn med tros- og livssynsfrihet er det betenkelig at det oppleves som om Staten forskjellsbehandler og prioriterer et livssyn fremfor de andre.
- b. Et trossamfunn er forpliktet på andre autoriteter enn representanter for folkeflertallet. Det blir en forskjellsbehandling til ugunst for Den norske kirke når Staten har prinsipiell mulighet til å styre kirkens indre forhold.

Samtidig er det et faktum at Den norske kirke som statskirke har de siste 500 årene vært en av de faktorene som har preget det norske samfunn og folk som bor her. "I Norge er vi evangelisk lutherske kristne enten vi tilhører den norske kirke eller ikke".

Forholdet mellom Stat og kirke tas opp i en tid da vi er klar over betydningen av de lange linjene i historien og av den kulturelle understrøm som preger oss. Vi kan derfor ikke uttale oss om prisnippene for stats- og kirkeordning uten å ta hensyn til de tradisjoner som i hundreårene har formet nasjon og folk.

Konsekvenser av dette kan være:

- a. Den norske kirke får en ikkeprivilegert særstilling i forhold til Staten
- b. Kirkeordningen forankres ikke i grunnloven, men i en særlov som
 - i. Balanserer livssynsfrihet og Den norske kirkes plass i samfunnet
 - ii. Som forplikter staten til en aktiv politisk, kulturelt og økonomisk støttende ikke-diskriminerende religionspolitikk (kan også grunnlovsfestes)
 - iii. Som sier at Den norske kirke er Evangelisk luthersk, bekjennende, tjenende og misjonerende folkekirke som skal være tilgjengelig for alle som bor i Norge. I tillegg skal den sørge for et kirkelig tilbud til nordmenn i utlandet.
 - iv. Som viser til at den norske kirke videreutvikler kirkelige organer som overtar det totale kirkestyret.

Jeg finner ikke noen av avkrysningsmulighetene i spørsmål 2 som dekkende for mitt syn. Jeg mener at mitt syn representerer en ajourføring av statskirkeordningen og at det fremdeles vil være så mange bånd mellom stat og kirke at den juridisk og økonomisk fremdeles vil være en form for statskirke. Derfor krysser jeg ikke av, men uttaler:
Den norske kirke får en ny og endret tilknytning til staten.

I hvilken lov bør Den norske kirke forankres

I en egen kirkelov vedtatt av Stortinget.

I respekt for de lange tradisjoner for samspill mellom Stat og kirke i Norge og den betydning det har hatt for samfunn og folk, bør Den norske kirke forankres i en egen kirkelov vedtatt av Stortinget.

Jeg støtter utvalgets flertall som anbefaler at loven blir kortfattet og ikke griper inn i kirkens interne forhold, det bør fastsettes på andre måter og av de dertil fastsatte organer. Jeg finner det viktig at loven bekrefter Den norske kirkes og de enkelte sokns rettslige status.

Jeg støtter også forslaget om at følgende forhold bør innarbeides i loven:

- Lovens formål er å legge forholdene til rette for at Den norske kirke forblir et landsdekkende evangelisk-luthersk trossamfunn, som i samsvar med sin lære og selvforståelse er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen kirke.
- Den norske kirke har selv rettigheter og plikter, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.
- Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne. Soknet har selv rettigheter og plikter, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.

I tillegg synes vi at følgende forhold bør kunne tas hensyn ved utarbeiding av loven:

- Balansere livssynsfrihet og Den norske kirkes plass i samfunnet
- Staten forpliktes til en aktiv politisk, kulturelt og økonomisk støttende ikke-diskriminerende religionspolitikk (det bør også grunnlovsfestes)
- Det slås fast at Den norske kirke er Evangelisk luthersk, bekjennende, tjenende og misjonerende folkekirke som skal være tilgjengelig for alle som bor i Norge. I tillegg skal den sørge for et kirkelig tilbud til nordmenn i utlandet.
- Den norske kirke videreutvikler kirkelige organer / myndigheter som overtar det totale kirkestyret.

Hvordan bør den norske kirke finansieres

Den norske kirke bør sikres offentlig finansiering uten medlemsavgift. Innføring av livssynsavgift kan vurderes som alternativ til medlemsavgift.

Det er viktig å understreke at Den norske kirke også i fremtiden må være sikret en finansiering som gjør det mulig å være en landsdekkende folkekirke. I en fremtidig rammelov må det nedfelles bestemmelser som sikrer en tilstrekkelig grad av offentlig finansiering, slik at kirken kan ivareta en viktig rolle i samfunnet. Kirken skal dessuten være en stabil og trygg arbeidsplass.

Jeg forutsetter at der menighetene ønsker å utføre mer enn de lovpålagte grunnoppgavene, vil den offentlige grunnfinansieringen fremdeles suppleres med innsamlede midler.

Det eneste kriterium for medlemskap i Den norske kirke skal fortsatt være dåp. Finansiering ved støtte fra det offentlige vil også av denne grunn være viktig, medlemsavgift som finansieringskilde er ikke samsvarende med det ønsket om kirken skal være åpen og inkluderende for alle som ønsker å være medlemmer.

Jeg mener at full finansiering direkte over Statsbudsjettet vil være mest tjenlig for å få på plass større grad av enhetlig økonomi og finansiering. Dersom kommunene sikres tilstrekkelig økonomi, kan det være aktuelt å slutte seg til forslaget om at kommunen får det økonomiske ansvaret for kirkebyggene med unntak av fredede og verneverdige kirker.

Dersom finansiering utover de offentlige budsjetter blir aktuelt, mener jeg det best kan følges opp med livssynsavgift.

Etter min mening kan prinsippet om statens livssynsnøytralitet og prinsippet som statens aktive og støttende religionspolitikk forenes i prinsippet om "livssynsavgift", for eksempel som i

Italia. Det betyr at alle, uansett tilhørighet til enkelte kirkesamfunn betaler den samme avgiften. Staten fordeler avgiften til religionssamfunnene etter hvor mange som tilhører samfunnene. De som ikke tilhører noe livssynssamfunn, de kan velge mellom humanitære organisasjoner som deres avgift skal støtte. Dette betyr likebehandling mellom livssynssamfunnene og det betyr at ingen melder seg ut av noe religiøst samfunn pga økonomiske bekvemmelighetsgrunner.

Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen i nåværende form avvikles?

Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttende organer.

Jeg ønsker en valgordning som i dag med en viss økt bruk av direkte valg. Dagens ordning ivaretar prinsippet om at menigheten er grunnenheten i Den norske kirke og at det primære valget skjer lokalt. I praksis er det mange som ikke er engasjert i lokale menighetsråd som bør kunne velges til kirkelige styreorgan.

Dersom statsordningen i nåværende form avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet.

En verdiparagraf som henviser til kristne og humanistiske verdier.

Henvisningen til kristne og humanistiske verdier handler om vår hevdvunne identitet som land og folk og bør derfor være med i denne paragrafen.

Å utvide bestemmelsen slik at demokrati, rettstat og menneskerettigheter tas inn bør også kunne vurderes i tillegg til kristne og humanistiske verdier.

Hvem bør ha ansvar for gravferdsforvaltningen

Kommunen bør ha ansvar for dette.

Sandefjord er ett av de få steder som har denne ordningen i dag ved at vi har benyttet unntaksregelen i gravferdsloven. Alle parter - brukere, kirke og kommune - er fornøyd med denne ordningen. Vår erfaring er at det frigjør kirken til å prioritere det som er våre primæroppgaver. Kommunen vil alltid ha et ansvar og dermed et apparat til å skjøtte grønt-områder, de har derfor et apparat og en beredskap til å ivareta oppgaven.

Det er mange i Sandefjord som kan stå til disposisjon for å orientere om gode erfaringer med en slik ordning.

De lokale ønsker fra kirke og / eller kommune om evt. å beholde Kirkens ansvar for gravferdsforvaltningen som en unntaksbestemmelse bør også gjelde hvis hovedregelen blir at kommunen skal få tilbake ansvaret for oppgaven. .

Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene

Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret.

Mitt hovedanliggende på spørsmålet om økonomiske ansvar er at det offentlige skal ha ansvaret for det. Ideelt synes enhetlig finansiering fra staten være å foretrekke. Når jeg likevel

går inn for at kommunen fortsatt kan ha det økonomiske ansvaret for kirkebyggene er det ut fra følgende:

De lokale kirkebygg oppleves av mange som institusjoner som tilhører folkefellesskapet i en bygd / by. Mange har sterkere tilknytning til bygget enn til kirkesamfunnet. Det er en viktig begrunnelse for en lokal samfunnsmessig forankring av økonomien.

At ikke bare staten, men også kommunen skal ha en aktiv støttende religionspolitikk, kan bety at det er den lokale kirke som eier kirkebyggene og kommunen har det økonomiske ansvar. Det betyr videre at kommunen også må være forpliktet til å støtte medlemmer av andre livssynssamfunn i samme grad som kommunen støtter Den norske kirke.

Annet

Ledelsesstruktur og arbeidsgiveransvar

Den norske kirke er som følge av nåværende statskirkeordning, organisert i to virksomhetsområder, prestedtjenesten og rådenes virksomhet. Jeg mener tiden er inne til å samle de to virksomhetsområdene i en felles struktur for å bedre betingelsene for samvirke mellom embete og råd. Dette innebærer også felles arbeidsgiveransvar og ledelse. En endret relasjon mellom stat og kirke vil gjøre det lettere å samordne eller samle virksomhetene.

- Den todelte ledelse og struktur som vi har i kirken i dag, er ikke tjenlig for lokalmenigheten.

Jeg ønsker at arbeidsgiveransvaret og ledelse skal ivaretas så nært sognet som mulig.

På grunn av at vi ser at samordning av ledelse og arbeidsgiveransvar er viktig, er vi nå i gang med et forsøk med dette i vårt fellesråd / prosti.

Uansett kirkeordning bør det tilstrebes en **enheltlig lokal ledelse** av Den norske kirke.

Uansett kirkeordning bør det vurderes om Bispedømmet som forvaltningsområde bør avvikles til fordel for mer lokale og sentrale forvaltningsområder.

Jeg forutsetter at biskopens posisjon som "tilsyn" kan videreføres uavhengig av om bispedømmet er et eget forvaltningsområde og uten at biskopen er arbeidsgiver. Heller ikke i dagens situasjon har biskopen noen arbeidsgiverrelasjon til de fleste av dem hun/han fører tilsyn med.

Opplysningsvesenets fond

Dette må tilhøre til Den norske kirke